

ΤΟ ΣΤΕ, ΤΑ ΑΣΥΜΒΙΒΑΣΤΑ ΤΩΝ ΦΑΡΜΑΚΟΠΟΙΩΝ ΚΑΙ Η ΠΡΟΣΩΡΙΝΗ ΔΙΑΤΑΓΗ
ΑΝΑΣΤΟΛΗΣ ΙΣΧΥΟΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 3 ΤΟΥ Π.Δ. 64/2018

Στις 21-01-2019, η Πρόεδρος του ΣΤΕ, με προσωρινή διαταγή της (βλ. Παράρτημα 1), ανέστειλε την εφαρμογή της εξάμηνης προθεσμίας που τάσσεται στο άρθρο 3 του Π.Δ. για την εναρμόνιση των εταιρειών εκμετάλλευσης φαρμακείων (συστεγασμένα ή όχι, στις οποίες εταίρος ή εταίροι έχουν τα ασυμβίβαστα που αναφέρονται στο άρθρο 2 παρ. 5γ του Π.Δ. 64/2018) προς τις αντίστοιχες υποχρεώσεις που απορρέουν από τις διατάξεις αυτές.

Με τον διαπρεπή Καθηγητή Διοικητικού Δικαίου του Πανεπιστημίου Αθηνών Πάνο Λαζαράτο που χειριστήκαμε τη συγκεκριμένη υπόθεση, του οποίου, ειρήσθω εν παρόδω, το κύρος και η επιστημονική γνώση αποδείχθηκαν καταλυτικά, εκτιμούμε ότι πρόκειται για σημαντική εξέλιξη που προδικάζει την κρίση του ΣΤΕ επί της νομιμότητας των ανωτέρω διατάξεων που θεσπίζουν τα εν λόγω ασυμβίβαστα, κυρίως όσον αφορά τους φαρμακοποιούς, οι οποίοι, εκτός από επιχειρήσεις φαρμακείων, ασκούν και άλλες δραστηριότητες (π.χ. μέτοχοι ή διοικητές φαρμακεμπορικών επιχειρήσεων, διαγνωστικών κέντρων κ.λπ.)

Θεωρούμε δε το άνω γεγονός ως προσωπική επιτυχία, καθώς η αναστολή εκτέλεσης διατάξεων κανονιστικού περιεχομένου, που τυγχάνουν γενικής εφαρμογής (όπως το Π.Δ.), δεν είναι σύνηθες φαινόμενο, σε αντιδιαστολή με τις απλές ατομικές διοικητικές πράξεις των οποίων η αναστολή εκτέλεσης είναι ευχερέστερη και περισσότερο συνήθης.

Επισημαίνω ωστόσο ότι η εν λόγω προσωρινή διαταγή αναστολής εκτέλεσης του άρθρου 3 του Π.Δ. 64/2018 χορηγήθηκε αποκλειστικά προς όφελος των αιτούντων διαδίκων, εκείνων δηλαδή που άσκησαν την αίτηση ακυρώσεως και την συναφή αίτηση αναστολής κατά των σχετικών διατάξεων του Π.Δ. 64/2018 και δεν επεκτείνεται σε άλλους, που έχουν το ίδιο ή παρεμφερές πρόβλημα, αλλά δεν άσκησαν ωστόσο τα παραπάνω ένδικα βοηθήματα. Επομένως, η άνω προσωρινή διαταγή αναστολής εκτέλεσης του άρθρου 3 του Π.Δ. 64/2018 δεν ισχύει *erga omnes*.

Πιο αναλυτικά:

Το άρθρο 2 παρ. 5γ του Π.Δ. 64/2018 θεσπίζει τις ασυμβίβαστες ιδιότητες, αυτές δηλαδή που ΔΕΝ πρέπει να συντρέχουν στο πρόσωπο εκείνων που μετέχουν ή ενδιαφέρονται να μετάσχουν σε εταιρείες εκμετάλλευσης φαρμακείων (π.χ. ιατρική ιδιότητα, μετοχική ή διευθυντική ιδιότητα σε διαγνωστικά κέντρα, βιομηχανίες φαρμάκων και φαρμακεμπορικές επιχειρήσεις, δηλαδή προμηθευτικούς

συνεταιρισμούς φαρμακοποιών, ιδιωτικές φαρμακαποθήκες, εισαγωγείς και αντιπροσώπους φαρμάκων).

Περαιτέρω, με το άρθρο 3 του ίδιου Π.Δ. δόθηκε εξάμηνη προθεσμία στις υφιστάμενες εταιρείες εκμετάλλευσης φαρμακείων να εναρμονισθούν με τις περί ασυμβίβαστων διατάξεις του Π.Δ. 64/2018 των οποίων μέτοχοι ενέπιπταν στα παραπάνω ασυμβίβαστα, προθεσμία που έληξε στις 21-01-2019.

Το συγκεκριμένο άρθρο 3 ορίζει ειδικότερα τα εξής:

«Φαρμακεία, που λειτουργούν νομίμως ως εταιρείες, πρέπει να εναρμονιστούν με τις διατάξεις του άρθρου 2 εντός προθεσμίας έξι (6) μηνών από την έναρξη ισχύος του διατάγματος, υποβάλλοντας στη Διεύθυνση Φαρμάκων και Φαρμακείων της κατά τόπον αρμόδια Περιφερειακής Ενότητας καθώς και στον οικείο Φαρμακευτικό Σύλλογο ακριβές αντίγραφο του καταστατικού τους, θεωρημένο από το Γ.Ε.ΜΗ. Σε διαφορετική περίπτωση επέρχονται οι έννομες συνέπειες της παρ. 8 του άρθρου 2.»

Σημειώνεται ότι οι συνέπειες της παρ. 8 του άρθρου 2 είναι η αυτεπάγγελτη ανάκληση της άδειας ή των αδειών ιδρύσεως και λειτουργίας των υπόχρεων προς εναρμόνιση αλλά μη συμμορφούμενων φαρμακείων.

Τούτο πρακτικά σημαίνει ότι σε περίπτωση διαπίστωσης της μη συμμόρφωσης, οι αρμόδιες Περιφέρειες μπορούν με απόφασή τους να ανακαλούν τις αντίστοιχες άδειες ιδρύσεως και λειτουργίας των φαρμακείων.

Επειδή σκοπός μου είναι να προσφέρω πλήρη και αντικειμενική πληροφόρηση στους τυχόν ενδιαφερόμενους αλλά πολυπληθείς αναγνώστες μου, προσθέτω τα παρακάτω στοιχεία που αφορούν την σχολιαζόμενη υπόθεση προκειμένου να αντληθούν τα σωστά συμπεράσματα.

1. Η αίτηση ακύρωσης ασκήθηκε ενώπιον του ΣτΕ από τέσσερα ουσιαστικά φυσικά πρόσωπα, αλλά και από τις θυγόμενες εταιρείες τους, οι οποίες έχουν και αυτές έννομο συμφέρον.
2. Τα δύο από τα άνω τέσσερα φυσικά πρόσωπα είναι σύζυγοι και φαρμακοποιοί. Ο σύζυγος είναι κύριος μέτοχος και Διευθύνων Σύμβουλος ιδιωτικής φαρμακαποθήκης. Επιπρόσθετα είναι αδειούχος φαρμακοποιός και διατηρεί ομόρρυθμη εταιρεία συστεγασμένων φαρμακείων με τη σύζυγό του. Προσέφυγαν στο ΣτΕ, υπερασπιζόμενοι το δικαίωμά τους να συνεχίσουν να διατηρούν τα συστεγασμένα φαρμακεία τους παρά τις πρόσθετες, ως άνω, ιδιότητες και δραστηριότητες του συζύγου. Τούτο κρίθηκε επιβεβλημένο μετά τη γνωστοποίηση της θέσης του Υπουργείου Υγείας ότι τα ασυμβίβαστα του άρθρου 2 παρ. 5γ του Π.Δ. 64/2018 δεν αφορούν μόνον τους ιδιώτες, μετόχους εταιρειών εκμετάλλευσης φαρμακείων, αλλά και τους ίδιους τους φαρμακοποιούς.

Για να αποκτήσει ο αναγνώστης πληρέστερη περί αυτού εικόνα παραθέτω σε παρένθεση τα εξής:

Μετά τη δημοσίευση του Π.Δ. 64/2018 η νομική υπηρεσία μεγάλου Φαρμακευτικού Συλλόγου σχολίασε τις διατάξεις του. Οι εκεί αναφερόμενες θέσεις ή/και πληροφορίες, δημιούργησαν ανησυχίες σε ενδιαφερόμενους πελάτες μου, αλλά και σε πολλούς άλλους, όπως πληροφορήθηκα, και εκτίμησα ως αναγκαία την παρέμβασή μου με σχετικό σχολιασμό.

Στη σχετική από 10-08-2018 ανάρτησή μου στον ιστότοπο του γραφείου μου www.arvanitislaw.gr (βλ. Παράρτημα 2) ανέπτυξα τις θέσεις μου και επεσήμανα τον υπαρκτό κίνδυνο σοβαρής παρερμηνείας των σχετικών διατάξεων.

Στη συνέχεια πληροφορήθηκα ότι το Υπουργείο Υγείας, σε απάντηση σχετικών ερωτημάτων που υποβλήθηκαν στις υπηρεσίες του, γνωστοποίησε επίσημα τη θέση του για τα ασυμβίβαστα των φαρμακοποιών ως προς τη συμμετοχή τους σε εταιρείες εκμετάλλευσης φαρμακείων υποστηρίζοντας ότι **«στην απαγορευτική διάταξη της παρ. 5 (γ') του άρθρου 2 του Π.Δ. 64/2018 εμπίπτει κάθε φυσικό πρόσωπο με τις συγκεκριμένες ιδιότητες που αναφέρονται στο εν λόγω άρθρο και δεν μπορεί να συμμετάσχει ως εταίρος σε εταιρεία που λειτουργεί φαρμακείο, ανεξαρτήτως του εάν είναι φαρμακοποιός ή ιδιώτης μη φαρμακοποιός»**.

Η θέση αυτή, την οποία έκρινα ως απόλυτα εσφαλμένη, με οδήγησε να παρέμβω με τη νέα από 08-11-2018 ανάρτησή μου (βλ. Παράρτημα 3), στην οποία παρέθεσα τις απόψεις και αντιρρήσεις μου.

Επανερχομαι στο θέμα.

3. Τα άλλα δύο προσφεύγοντα φυσικά πρόσωπα είναι μεταξύ τους συγγενείς β' βαθμού και έχουν τις εξής ιδιότητες:

α. Ο ένας είναι φαρμακοποιός και κύριος μέτοχος:

- μιας εταιρείας που εισάγει και εμπορεύεται διάφορα φαρμακευτικά προϊόντα και όργανα και

- ενός διαγνωστικού κέντρου.

- οικονομικός εταίρος σε μια άλλη επιχείρηση εκμετάλλευσης φαρμακείου που λειτουργεί με την άδεια του εκεί συνεταίρου του φαρμακοποιού.

β. Ο άλλος είναι ιδιώτης και επίσης από τους κυρίους μετόχους της άνω εμπορικής εταιρείας.

Και οι δύο προαναφερόμενοι λειτουργούν επίσης ομόρρυθμη εταιρεία εκμετάλλευσης φαρμακείου με την άδεια του φαρμακοποιού εταίρου.

Τα παραπάνω φυσικά πρόσωπα προσέφυγαν στο ΣΤΕ διεκδικώντας:

α. Ο μεν φαρμακοποιός το δικαίωμα να συνεχίσει να διατηρεί το εταιρικό του φαρμακείο με τον άνω συγγενή του, ασκώντας ταυτόχρονα και τις άλλες προαναφερθείσες δραστηριότητές του.

β. Ο δε ιδιώτης να συνεχίσει να ασκεί τις προαναφερθείσες δύο δραστηριότητές του (δηλ. εταίρος στην εταιρεία εκμετάλλευσης φαρμακείου και κύριος εταίρος στην φαρμακεμπορική επιχείρηση), επικαλούμενος τις σχετικές περί ισότητας και αναλογικότητας συνταγματικές αρχές.

Τα παραπάνω ισχύουν για την ασκηθείσα αίτηση ακυρώσεως.

Ως προς την αίτηση αναστολής έχουμε την εξής διαφοροποίηση

4. Την αίτηση αναστολής την άσκησαν μόνον τα τρία από τα παραπάνω τέσσερα φυσικά πρόσωπα και αυτά είναι οι φαρμακοποιοί. Δεν την άσκησε δηλαδή ο ιδιώτης. Στον ελιγμό αυτό που αποδείχθηκε επιτυχής, καταφύγαμε με τον Καθηγητή Π. Λαζαράτο, προκειμένου να διευκολύνουμε το ΣτΕ στη χορήγηση της αιτηθείσας αναστολής. Τούτο διότι, από νομικής σκοπιάς, η ευδοκίμηση των λόγων ακύρωσης που αφορούν τους φαρμακοποιούς είναι ιδιαίτερα πιθανή, αν όχι βέβαιη, ενώ οι αντίστοιχοι λόγοι που αφορούν τους ιδιώτες είναι περισσότερο μαχητοί. Ωστόσο, το ΣτΕ, επί της αιτήσεως ακυρώσεως, η συζήτηση της οποίας ορίσθηκε να γίνει λόγω σπουδαιότητας στην Ολομέλεια τον προσεχή Απρίλιο, οφείλει να λάβει θέση και στα δύο παραπάνω ζητήματα, που αφορούν δηλαδή και τους φαρμακοποιούς αλλά και τους ιδιώτες.

Σημειώνω τέλος, όσον αφορά τον άνω ιδιώτη, ότι για λόγους πρόνοιας, μεταβίβασε, κατόπιν συμβουλής μας, τα εταιρικά του μερίδια που κατείχε στην εταιρεία εκμετάλλευσης φαρμακείου σε τρίτο ιδιώτη, ο οποίος δεν είχε τα αντίστοιχα ασυμβίβαστα.

Όσον αφορά γενικότερα την αντίδραση εκείνων που είχαν ή νόμιζαν ότι εμπíπτουν στα ασυμβίβαστα του άρθρου 2 παρ. 5γ του Π.Δ. 64/2018, παρατήρησα την εξής κατηγοριοποίηση:

α. Κάποιοι εναρμονίσθηκαν, σύμφωνα με το άρθρο 3 του Π.Δ. 64/2018 και υλοποίησαν τις εταιρικές μεταβολές.

β. Οι περισσότεροι δεν προσέφυγαν κατά του Π.Δ. 64/2018, επιφυλασσόμενοι να προσφύγουν στα τακτικά διοικητικά δικαστήρια κατά των αποφάσεων των Περιφερειών που τυχόν ανακαλέσουν στο μέλλον τις άδειες ίδρύσεως και λειτουργίας των φαρμακείων τους. Σημειώνω εδώ ότι στα Διοικητικά Δικαστήρια της χώρας συμβαίνουν και «στραβές». Άρα πρόκειται για σεβαστή μεν επιλογή, η οποία ωστόσο ενέχει στοιχεία επικινδυνότητας.

γ. Εκείνοι που ακολούθησαν τις συμβουλές του Καθηγητή Π. Λαζαράτου και εμού, μια επιλογή που κρίνεται μέχρι τώρα επιτυχής και αποτελεσματική καθόσον ακολούθησε την σοφή ρήση «Κάλλιον του θεραπεύειν το προλαμβάνειν». Πιστεύω ότι η παράθεση των ανωτέρω θα είναι χρήσιμη στους αναγνώστες μου για τη διαμόρφωση άποψης.

Υ.Γ. Ρωτήθηκα χθες από ενδιαφερόμενο που ενδεχόμενα εμπίπτει στα ασυμβίβαστα αν, μετά την παρέλευση της εξαμήνης προθεσμίας και παρά το ότι ο ίδιος δεν προσέβαλε το Π.Δ. 64/2018, του παρέχεται κάποιο νομικό μέτρο προστασίας. Μετά από συζήτηση με τον Καθηγητή Π. Λαζαράτο εκτιμήσαμε ότι είναι δυνατή η υποβολή αιτήματος προς την αντίστοιχη αρμόδια Περιφέρεια για τη χορήγηση διοικητικής αναστολής όσον αφορά τη λήψη απόφασης ανάκλησης της άδειας ιδρύσεως του φαρμακείου του μέχρι την έκδοση της επικείμενης απόφασης από στο ΣτΕ. Σε περίπτωση άρνησης, είναι επιτρεπτή η προσφυγή στα τακτικά Διοικητικά Δικαστήρια. Πρόκειται ωστόσο για εγχείρημα που απαιτεί νομική ψιλοβελονιά.

Αθήνα, 23-01-2019

Χρήστος Αρβανίτης

www.arvanitislaw.gr

[Παράρτημα 1](#)

[Παράρτημα 2](#)

[Παράρτημα 3](#)

